

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)*

10 жовтня 2025 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
**СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)

10 жовтня 2025 року

Видавництво
«Юридика»
2025

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Аракелян Мінас Рамзесович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія»

Члени редакційної колегії:

ЦІЛЬМАК Олена Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

АФОНІН Дмитро Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

БУДЯЧЕНКО Ольга Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ГУРІН Руслан Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ДЖЕЖИК Ольга Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

САМАРА Ольга Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ТАТЬЯНЧИКОВ Андрій Олександрович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ШМАЛЕНКО Юлія Іванівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів, унікальність тексту тез та дотримання вимог академічної доброчесності, несуть автори

Сучасна психологія: виклики та перспективи : збірник матеріалів С91 Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. М. Р. Аракеляна. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 262 с.

ISBN 978-617-8574-65-9

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30918>

Збірник матеріалів підготовлено за доповідями учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітньому дню психічного здоров'я (м. Одеса, 10 жовтня 2025 р.).

УДК 159.9'6(062.552)

© Автори, 2025

© Національний університет

ISBN 978-617-8574-65-9

«Одеська юридична академія», кафедра психології, 2025

5. Кесслер Р., Барклі Р. Поширеність РДУГ серед дорослих у США: результати національного дослідження коморбідності. *American Journal of Psychiatry*. 2006. № 4. Т. 163. С. 716–723.
6. Сафрен С. та ін. Когнітивно-поведінкова терапія проти релаксації у дорослих із РДУГ. *JAMA*. 2010. № 8. Т. 304. С. 875–880.
7. Чабан О. С., Бондаренко О. І. Розлад дефіциту уваги з гіперактивністю у дорослих: клініко-психопатологічні прояви та підходи до лікування. *Український вісник психоневрології*. 2019. № 1. Т. 27. С. 34–39.
8. Корнієнко О. М. Використання когнітивно-поведінкової терапії при РДУГ: ефективність та обмеження. *Науковий вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Серія: Психологія*. 2021. Вип. 67. С. 102–108.

Ключові слова: РДУГ у дорослих, гіперактивність, неуважність, імпульсивність, емоційна нестабільність, коморбідність, генетичні фактори, соціальне середовище, психоактивні речовини, залежність, депресія, біполярний розлад, генералізований тривожний розлад, комбіноване лікування, медикаментозна терапія, психотерапія.

Keywords: ADHD in adults, hyperactivity, inattention, impulsivity, emotional instability, comorbidity, genetic factors, social environment, psychoactive substances, addiction, depression, bipolar disorder, generalized anxiety disorder, combined treatment, medication therapy, psychotherapy.

Колодін Денис Олексійович
доктор юридичних наук, професор,
декан факультету прокуратури та слідства
Національний університет «Одеська юридична академія»

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30957>

ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

В умовах глибоких трансформацій, яких зазнала система вищої освіти в Україні внаслідок тривалої війни, значно ускладнилися умови професійної діяльності науково-педагогічних працівників. До традиційних викликів освітнього середовища додалися нові: загроза безпеці, регулярні повітряні тривоги, часті зміни формату навчання, перехід на дистанційну або змішану форму організації освітнього процесу, технічні труднощі, постійна тривожність,

вимушена міграція, фінансова нестабільність та невідповідність доходів зростаючим витратам, а також зниження суспільної значущості професії освітян. Вимушена адаптація до нестабільних умов, робота в умовах інформаційної перенасиченості, емоційна напруга внаслідок взаємодії з великою кількістю людей, зростання адміністративного тиску призводять до хронічної психоемоційної втоми.

Недостатня увага до проблеми професійного вигорання працівників у ЗВО загрожує зниженням якості освітніх послуг, втратою кваліфікованих кадрів, зниженням мотивації до науково-педагогічної діяльності. Тому вивчення чинників, що зумовлюють розвиток вигорання у науково-педагогічних працівників в умовах сучасного освітнього середовища, є вкрай важливим як для практичної психології, так і для освіти загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що професійне вигорання науково-педагогічних працівників є складним, багатовимірним феноменом, який формується під впливом поєднання особистісних, організаційних і соціально-культурних чинників[3]. У науковій літературі воно розглядається як синдром поступового емоційного, когнітивного й фізичного виснаження, що виникає внаслідок тривалого професійного стресу та дисбалансу між вимогами і ресурсами праці [1]. Сучасні дослідники наголошують, що основними його компонентами є емоційне виснаження, деперсоналізація та редукція особистих досягнень. Особливо вразливою групою є викладачі закладів вищої освіти, діяльність яких пов'язана з інтенсивною міжособистісною взаємодією, високим рівнем відповідальності й недостатнім ресурсним забезпеченням [3]. У контексті війни, цифровізації освіти й хронічної невизначеності прояви вигорання посилюються під дією макростресорів, техностресу, інформаційного перевантаження та емоційної нестабільності[2; 4].

Метою дослідження стало виявлення та психологічна характеристика чинників, що зумовлюють професійне вигорання науково-педагогічних працівників у контексті трансформацій сучасного освітнього середовища, а також встановлення взаємозв'язків між рівнем вигорання та індивідуально-психологічними, організаційними й соціальними детермінантами професійної діяльності.

В якості методів дослідження використовувалось анкетування за авторською анкетною, стандартизовані психодіагностичні методики: МБІК. Масlach, С. Джексон в адаптації Н. Водоп'янової, «Емоційне вигорання» В. Бойка, «Шкали сприйнятого стресу» (PSS-10).

Вибірку дослідження склали 58 осіб – науково-педагогічних працівників різних кафедр та факультетів Національного університету «Одеська юридична академія» (38 жінок та 20 чоловіків). Середній вік досліджуваних $44,5 \pm 7,9$ років.

Результати опитування науково-педагогічних працівників показали, що головними чинниками професійного стресу є понаднормовий робочий час та перевантаженість завданнями, відсутність балансу між професійною та особистою сферами, потреба постійно бути на зв'язку, неадекватні вимоги, низька матеріальна винагорода. Попри це, більшість викладачів зберігають позитивне ставлення до своєї професії та отримують задоволення від взаємодії зі студентами, що частково компенсує стрес. Найменш значущим чинником виявилось відчуття невизнання результатів праці.

Вивчення рівня та структури професійного вигорання показало, що більшість науково-педагогічних працівників перебувають у стані помірного емоційного виснаження, зниження особистісних досягнень і часткового емоційного відсторонення, але без критичних проявів синдрому. Найвищі середні показники зафіксовано за шкалою редукції особистих досягнень, що свідчить про тенденцію до знецінення власних професійних результатів і втрату відчуття ефективності. Емоційне виснаження досягає середнього рівня, відображаючи накопичення хронічної втоми, тоді як деперсоналізація виражена слабше, що вказує на збереження емпатії та зацікавленості у взаємодії зі студентами.

Виявлені зворотні кореляції між віком і показниками емоційного виснаження, деперсоналізації та загального рівня вигорання свідчать, що з віком викладачі набувають більшої психологічної стійкості, краще володіють навичками емоційної саморегуляції та менш схильні до відчуження у професійних стосунках. Водночас редукція особистих досягнень не залежить від віку, що вказує на універсальний характер переживань професійної неефективності серед викладачів незалежно від стажу чи досвіду.

Найбільший вплив на розвиток емоційного виснаження мають перевантаженість роботою, низька заробітна плата, високий обсяг адміністративних завдань, відсутність підтримки з боку керівництва та неадекватні або змінні вимоги до професійної діяльності. Редукція особистих досягнень, навпаки, виявила зв'язки з міжособистісними факторами: конфлікти зі студентами чи колегами виявились тим чинником, який найбільше підриває впевненість викладачів у власній ефективності.

Результати вивчення фаз та симптомів емоційного вигорання показали, що в більшості науково-педагогічних працівників синдром перебуває на початковій або помірній стадії розвитку. Найменш вираженою є фаза «напруження», що свідчить про відносно стабільний емоційний стан і достатній рівень психологічної стійкості викладачів до впливу стресових факторів. Провідною у структурі вигорання є фаза «резистенції», де переважають прояви емоційного дистанціювання, вибіркового реагування та редукції професійних обов'язків. Фаза «виснаження» представлена меншою мірою, однак для частини респондентів уже простежується тенденція до формування емоційного дефіциту й відчуження, що вказує на перехід процесу у більш стійку форму.

Кореляційні зв'язки фаз вигорання з професійними стресорами підтверджують, що основними детермінантами є низький рівень заробітної плати, надмірна адміністративна робота, відсутність підтримки керівництва та неясність професійних вимог. Залежність між емоційним напруженням і відчуттям невизнання результатів праці вказує, що викладачі гостро реагують на несправедливість і знецінення професійних зусиль, що посилює переживання фрустрації. У фазі виснаження провідними предикторами стають ті самі організаційні фактори – перевантаження, адміністративний тиск і відсутність емоційної підтримки, що зрештою призводять до зниження енергетичного потенціалу, апатії, депресивних проявів і психосоматичних симптомів.

Результати дослідження сприйнятого стресу показали, що більшість науково-педагогічних працівників перебувають у стані помірного (78 %), але стабільного психоемоційного напруження, зумовленого поєднанням зовнішніх і внутрішніх чинників. Високий рівень стресу, зафіксований у 16 % респондентів, свідчить про групу ризику, у якої вже спостерігається небезпечне накопичення напруги.

Отримані кореляційні зв'язки підтвердили, що головними предикторами високого рівня сприйнятого стресу є перевантаження, низька матеріальна винагорода, бюрократичні обов'язки, нестача підтримки з боку адміністрації та невизначеність вимог до професійної діяльності.

Таким чином, професійне вигорання науково-педагогічних працівників є складним багаторівневим процесом, у якому поєднуються індивідуальні психологічні особливості та умови професійного середовища. Воно формується поступово, від емоційного напруження до виснаження, і відображає дефіцит ресурсів, необхідних для ефективної діяльності та збереження внутрішньої мотивації.

Список використаних джерел

1. Ігумнова О., Шлінчак Т. Особливості проявів та профілактики емоційного вигорання викладачів закладів вищої освіти. *Psychology Travelogs*. 2023. № 2. С. 4–9.
2. Павелків Р. Синдром емоційного вигорання викладачів закладів вищої освіти в умовах військової агресії російської федерації проти України. *Психологія: реальність і перспективи*. 2023. № 1 (20). С. 144–153.
3. Сипченко О. М., Банченко С. С. Професійне вигорання викладачів ЗВО як психологічна проблема. *Молодий вчений*. 2018. № 10.1 (62.1). С. 106–109.
4. Ситнік С. Особистісні детермінанти емоційного вигорання педагогів. *Наука і освіта*. 2024. № 1. С. 149–154.

Ключові слова: професійне вигорання, емоційне вигорання, сприйнятий стрес, науково-педагогічні працівники, сучасне освітнє середовище, професійний стрес.

Keywords: professional burnout, emotional exhaustion, perceived stress, academic and teaching staff, modern educational environment, occupational stress.

Кондратенко Аліса Олексіївна

магістрант ОП «Клінічна психологія»

Центру заочного та дистанційного навчання

Національний університет «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: **Самара Ольга Євгенівна**,

кандидат психологічних наук, доцент

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30956>

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОТЕРАПІЇ СЕКСУАЛЬНИХ РОЗЛАДІВ

Сексуальні розлади – це складна та водночас глибоко людська проблема, яка торкається не лише фізіологічної сфери, але й самооцінки, емоційного благополуччя, стосунків і якості життя. В умовах сучасного суспільства, де тема сексуальності часто залишається табуованою, ці труднощі набувають ще більшої психологічної ваги. Люди стикаються не лише з власними страхами чи почуттям сорому, а й із соціальним осудом, недостатнім розумінням і браком компетентної допомоги [1].

Журавльова Маргарита Олегівна

Бордан Ольга Дмитрівна

НЕДОЛІКИ ВІДЕОФІКСАЦІЇ ОПИТУВАННЯ ДИТИНИ
ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКСПЕРТНУ ОЦІНКУ ВІДЕОЗАПИСУ. 84

Караван Аліса Ігорівна

Репнова Тетяна Петрівна

КЛІНІЧНІ ПРОЯВИ ДЕПРЕСІЇ
У ПІДЛІТКІВ ТА НАПРЯМИ ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ. 89

Каштелянська Марія Леонідівна

ВПЛИВ ДОВГОТРИВАЛОГО СТРЕСУ НА ЖІНОК В УМОВАХ ВІЙНИ. 92

Кнаус Анна Леонідівна

РОЗЛАД ДЕФІЦИТУ УВАГИ З ГІПЕРАКТИВНІСТЮ У ДОРОСЛИХ. 98

Колодін Денис Олексійович

ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА. 101

Кондратенко Аліса Олексіївна

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОТЕРАПІЇ СЕКСУАЛЬНИХ РОЗЛАДІВ. 105

Корнута Людмила Михайлівна

Дишкантюк Оксана Володимирівна

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ. 108

Ліпашов Андрій Сергійович

Третьякова Тетяна Миколаївна

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ
ЗАСОБАМИ КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕРАПІЇ. 112

Лісовенко Анна Федорівна

Бубен Каріна Вікторівна

ІНДИВІДУАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ У ПРОЯВАХ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ. 115

Лісовенко Анна Федорівна

Оруджова Юлія Валеріївна

ТИПИ ПРИХИЛЬНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ ДОБРОБУТ ОСОБИСТОСТІ. 119

Лісовенко Анна Федорівна

Короход Ясміна Джанівна

Продун Олена Сергіївна

ЗАГАЛЬНОПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ
ТА ЇЇ ПРОЯВИ У МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКАХ. 123

Лукашенко Дар'я Сергіївна

Джежик Ольга Володимирівна

БУЛІНГ У ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ:
ПСИХОЛОГО-ПРАВОВА ПРОБЛЕМА. 127